

Az állatok a legritkább esetben töltik egész életüket magányosan. Még az amúgy remeteéletet élő állat is, mint a vakond, legalább a párzási időszakban felkeresi a fajtársát. Csoportképzés többféle alapon történhet. Így többek közt vérségi, párzasi, valamint alkalmi csoportokat, továbbá szaporodási kolóniákat különíthetünk el

A kolóniákat alkotó állatok a csoportképzés előnyeit használják ki, amikor több százas vagy ezres, óriási tömegben nevelik fel utódaikat. Csak utódnivelés céljára gyűlnek össze, és utána általában felbomlik a kolónia. A kolóniaképzés nagyon sok előnnyel, de hátránnyal is járhat. Számos állatfaj választja a csoportképzés koloniális formáját, ami arra utal, hogy a sok hátrányt felülműlják a csoportos létből származó előnyök.

Kolóniáról beszélve legtöbbször a madarak fészkekolóniáira gondolnak. Valóban ezek a leglátványosabbak, gondoljunk csak a pingvinek, sirályok, flamingók, lundák, alkák, partifecskek, gémekek vagy akár a varjak kolóniáira! Kolóniát azonban az emlősök is képezhetnek, mint például a denevérek. A Földön ismert 1000 denevérfaj döntő többsége kisebb-nagyobb csoportokban pihen a rejtékhelyén.

tet adjon utódjának. A Mexikóban telelő denevérek kora tavasszal érkeznek meg az Új-Mexikóban (USA) lévő barlangba, és októberig maradnak. A nőtények júniusban itt szülik meg egyetlen kölyküket, melyet 4-5 héti szoptatnak. A kicsinyek napközben az anyjuk testén lógnak, éjszaka pedig, mikor a mama kirepül táplálkozni, a barlang mennyezetén bújnak össze. A felnövekvő kölykök július végén-augusztusban teszik meg első röptüket.

A barlang nyáron zsúfolásig tele van denevérekkel. Egy négyzetméternyi felületen 300 állat tartózkodik. Este a barlang hatalmas száján szúnyogok módjára hömpölyög ki a hatalmas denevérfelhő. A lenyugvó nap fényében két és fél órában keresztül füstfelhőként áramlik ki a rengeteg állat. Ennyi denevér több tíz kilométer sugarú körben szóródik szét, hogy elegendő táplálékot találjon. Az elfogyasztott ro-

vérek tudták meghódítani. Jó szokásukat megtartva, ott is társas életet élnek. A kontinens legnagyobb kolóniája százezer példányra tehető. Érdekes módon ezeket a denevéreket nem barlangokban kell keresnünk, hanem az esőerdő lombkoronaszintjében, ugyanis gyümölcssevő repülőkuttyáról van szó, melyek az éjszakai vegetáriánus lakoma után a magas fák ágai között találnak menedéket. A repülőkuttyák általában nem bújnak össze, hanem az ágakon bizonyos távolságot tartanak egymástól. Az egész nappal az ágakon töltik, ahol ki vannak téve az időjárás viszontagságainak.

Ez a rengeteg denevér nem igazán népszerű a gyümölcsstermesztők körében, ugyanis óriási károkat okozhatnak, ha a gyümölcsültetvényeket meglátogatják. Ugyanakkor számos őshonos fa magjának elterjesztésében fontos feladatuk van. Egyrészt a gyümölcsfától távolra is elszállítják a megevett magvakat, másrészt azért is fontosak, mert sok mag csak úgy képes kicsírázni, ha először áthalad egy gyümölcssevő állat béltraktusán, ahol leemésztődnek a felületéről a csírázást gátló anyagok.

Ázsiában is találkozhatunk hatalmas denevérekolóniákkal. Ezek közül is kiemelkedik a borneói Niah-barlang a maga három-

hez még hozzáadjuk az ugyanebben a mátrai bányában megtelepedett 2000 hosszúsárnyú denevért, akkor valóban impozáns denevértömegről beszélhetünk. Ezek a denevérek zavartalanulásukért és egyenesen, viszonylag meleg (18 °C) klímájáért választották a bányát szülőszobának. A rengeteg állat szorosan összebújik, így sok energiát takaríthatnak meg, ami különösen fontos a kölyöknevelés időszakában.

Természetesen a szoros testi kontaktussal együtt jár az is, hogy ily módon az élősködők (bolhák, atkák) akadálytalanul terjedhetnek át egyik állatról a másikra. Ha az állatok kolóniát képeznek, az egyedek nagy területre egyazon búvóhelyre gyűlnek össze. Ez azonban esetenként óriási veszéllyel is járhat a fajra nézve. Egy óriáskolónia teljes egészében elpusztulhat, ha például beomlik a bánya, egy veszélyes betegség üti fel a fejét, vagy vandál módon az emberek pusztítják el őket. Egy ilyen tragédia akár a faj létét, de legalábbis regionális elterjedését komolyan veszélyeztetheti. Ezért tehát nem örülhetünk nyugodt szívvel annak, hogy az utóbbi években néhány magyarországi nagy kolóniának jelentősen nőtt a mérete, hiszen tudjuk, hogy közben kis kolóniák tűntek el.

Néhány hazai faj legnagyobb ismert kolóniája		
közönséges denevér	5000 pld	Mátra, bánya
kereknyergű patkósdenevér	3000 pld	Bükk, barlang
hosszúsárnyú denevér	2000 pld	Bükk, barlang
csonkafülű denevér	2000 pld	Aggteleki-karszt, templom
tavi denevér	1200 pld	Alföld, padlás
kis patkósdenevér	700 pld	Cserhát, bánya
nagy patkósdenevér	400 pld	Zempléni-hegység, templom
korai denevér	400 pld	Miskolc, panelépület
törpedenevér	300 pld	Debrecen, faodú
durvavitorlájú denevér	300 pld	Kisbaltaton, mesterséges odú

TÖMEGSZÁLLÁSOK LAKÓI

Forrás: Csaba felvételei

Millió böregér

Az igazán látványos és hatalmas kolóniák a barlangokban szoktak összegyűlni. A legismertebb és egyben a világ legnagyobb denevérekolóniája az USA déli részén lévő Carlsbad-barlangban él. Becslések szerint egymillió mexikói szabadfarkú denevér gyűlhet itt össze minden évben, hogy éle-

varok mérhetetlen tömegéről árulkodnak a barlang talaján található guanóhegyek, és az állandó esőként hulló denevérrütlék.

E denevérek számára az előnyt elsősorban a barlang magas terméinek biztonsága jelenti. Ezért a haszonért azt is érdemes vállalni, hogy jóval távolabb kell a táplálékért elrepülni, ha jól akarnak lakni. A mexikói szabadfarkú denevérek más előnyt is húznak a tömegszállásból. Ennek a fajnak a nőtényei ugyanis nemcsak a saját kölykeiket szoptatják, hanem idegen kölyköket is befogadnak. Ily módon az árván maradt kis denevérek is felnevelhetnek, megmenekülve az éhhaláltól.

„Kutyafalka” a levegőben

Az ausztrál kontinentet a méhlepényes emlősök közül az ember előtt egyedül a dene-

vérek denevérrével, mellyel jelenleg az ázsiai csúcstartó. Hét denevérfaj él itt együtt, köztük egy levélorrúdenevér-faj és a szőr nélküli meztelen denevér.

Hétezeren a bányában

Ha úgy tünne, hogy csak a trópusokon vannak óriási denevértelpek, akkor azt gyorsan cáfolni kell, hiszen Európában is ismerünk sokezeres kolóniákat. A rekordot a romániai Sura Mare barlang tartja, ahol közel hatvanezer törpe denevér zsúfolódik össze a téli időszakban. Ez a faj hazánkban nem barlangokban telel, így barlangi előfordulása már csak ezért is érdekes. Hazánk sem szegyenkezhetsz, hiszen e téren az európai ranglista előkelő helyén állunk. Magyarország legnagyobb közönségesdenevér-kolóniája 5000 példányból áll. Ha eh-

Élőhelyeik beszűkülését, a búvóhelyek eltűnését a denevérek elvándorlással védhetik ki – ha van olyan megmaradt búvóhely, ahová áttelepülhetnek. A kívánatos tehát hazánkban is az lenne, ha sok kisebb-nagyobb kolóniába tömörülnének a denevérek. Ehhez azonban feltétlenül szükség van minden egyes kolónia fokozott védelmére, és nem szabad csak a nagy kolóniákra koncentrálni a védelmet a denevéreket.

A denevérek tömegszállásai az állatvilág leglátványosabb jelenségei közé tartoznak, legyenek azok a világ túlsó végén, vagy hazánkban. Jól kihasználták a csoportos lét előnyeit, aminek köszönhetően a világ legelterjedtebb emlőseiként az Antarktisz kivételével minden kontinensen és nagyobb szigeten előfordulnak.

dr. Bihari Zoltán